

MISSIV

Datum 2018-02-15 **Vår referens** Dnr: 17-8280

Ert datum 2017-07-27 **Er referens** Fi2017/03084/DF

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Härmed redovisar Post- och telestyrelsen (PTS) regeringsuppdrag beslutat den 27 juli 2017 att föreslå en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen (Fi2017/03084/DF).

PTS ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet senast den 15 februari 2018. För genomförandet av uppdraget har PTS rekviderat 500 000 kronor. PTS kommer senast den 1 april 2018 att redovisa hur medlen har används.

Skrivelsen har fastställts av generaldirektören Dan Sjöblom.

Post- och telestyrelsen

Postadress:
Box 5398
102 49 Stockholm

Besöksadress:
Valhallavägen 117 A
www.pts.se

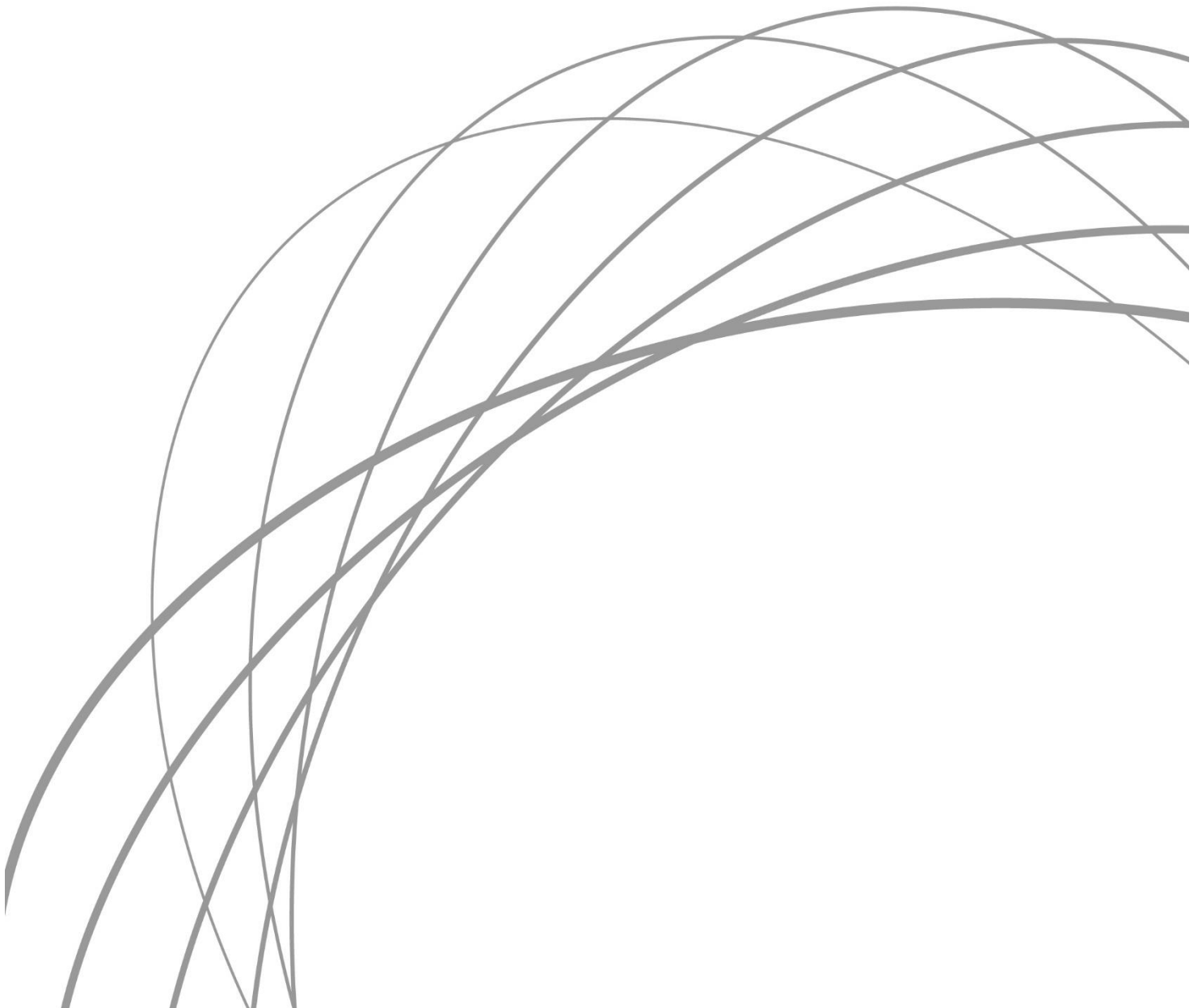
Telefon: 08-678 55 00
Telefax: 08-678 55 05
pts@pts.se

2018-02-15

Förslag till en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen

**Svar på regeringsuppdrag
Fi2017/03084/DF**

Sammanfattning

Den ökande digitaliseringen i samhället tillsammans med den förändrade hotbilden mot offentlig sektors digitala infrastruktur och it-tjänster gör att det finns ett ökat behov av skyddade it-utrymmen för aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

Regeringen gav den 27 juli 2017 Post- och telestyrelsen, PTS, i uppdrag¹ att lämna förslag till en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen för offentliga aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

I arbetet med att ta fram ett förslag till förvaltningsmodell har PTS samverkat med Fortifikationsverket och inhämtat synpunkter från Försäkringskassan.

Den föreslagna förvaltningsmodellen innehåller en aktörsmodell och där ingår följande aktörer:

- **Prioriteringsfunktionen:** Den funktion inom staten som klassificerar och prioriterar ur ett övergripande samhällsperspektiv vilka behov av skydd för säkerhetskänsliga verksamheters it-tjänster som ska omhändertas enligt den föreslagna modellen och i vilken ordning detta ska ske.
- **Utrymmesförvaltaren:** Den organisation som utifrån den föreslagna förvaltningsmodellen förvaltar beståndet av skyddade it-utrymmen och som hanterar de nyttjare av skyddade it-utrymmen som placerat hela eller delar av sina it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster i dessa. *Utrymmesförvaltaren* är hyresgäst hos *Anläggningsägaren*.
- **Anläggningsägaren:** En anläggningsägande och förvaltande organisation som äger och förvaltar de anläggningar där skyddade it-utrymmen placeras.
- **Nyttjare:** Offentliga och andra relevanta aktörer som har säkerhetskänslig verksamhet och som har behov av att kunna placera hela eller delar av sina it-miljöer i skyddade it-utrymmen.

I förslaget beskrivs övergripande begreppet skyddade it-utrymmen och de funktioner som *Utrymmesförvaltaren* hanterar för förvaltningen av beståndet av skyddade it-utrymmen och de nyttjare som placerat hela eller delar av sina it-miljöer i dessa.

De kostnader som uppstår hos *Anläggningsägaren* föreslås finansieras i sin helhet av *Utrymmesförvaltaren* i rollen som hyresgäst. *Utrymmesförvaltaren* tar sedan in marknadsmässig avgift av de aktörer som blir nyttjare av skyddade it-utrymmen.

¹ Fi2017/03084/DF Uppdrag att föreslå en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen

De kostnader som inte täcks av avgiftsintäkter föreslås finansieras genom anslag.

Utrymmesförvaltarens kostnader för att bedriva förvaltningen av skyddade it-utrymmen för aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet och den administration som krävs för detta, beräknas enligt föreslagen modell initialt uppgå till 7,5 mnkr per år för att successivt öka till 15 mnkr per år i takt med utbyggnaden av skyddade it-utrymmen och en ökande mängd nyttjare.

De författningsändringar som föreslås syftar till att fastslå att skyddet av säkerhetskänsliga verksamheters it-miljöer är ett allmänintresse som kräver samarbete mellan olika aktörer. Ändringar av författningar och andra regelverk för styrning ska också klargöra de roller, mandat och krav som behövs.

Det samlade regelverket som föreslås uppfyller därtill de gemenskapsrättsliga krav som finns för myndighetssamarbete i bland annat upphandlingsdirektiv. Förslaget innehåller inga detaljerade formuleringar avseende föreslagna författningsändringar. Ytterligare utredningar behöver göras innan förslagen kan implementeras.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1 Definitioner	4
2 Bakgrund	7
3 Avgränsningar	8
4 Förutsättningar för en fungerande förvaltningsmodell	9
4.1 Klassificering och prioritering av säkerhetskänslig verksamhet	9
4.2 Skyddade it-utrymmen	9
4.3 En generell förvaltningsmodell	9
4.4 Samarbete mellan offentliga aktörer	10
5 Förvaltningsmodellens aktörer	11
5.1 Klassificerande och prioriterande funktion	11
5.2 Förvaltare av skyddade it-utrymmen	11
5.3 Ägare och förvaltare av anläggningar	12
5.4 Nyttjare	12
6 Beskrivning av skyddade it-utrymmen	13
6.1 Användning av skyddade it-utrymmen	14
6.2 Kriterier för placering i skyddade it-utrymmen	14
7 Funktioner i förvaltningsmodellen	16
8 Finansiering	19
8.1 Beskrivning av finansieringsmodellen	19
8.2 Administrativa kostnader för Utrymmesförvaltaren	22
9 Förutsättningar för samarbete mellan myndigheter och regleringsbehov	23
9.1 Bakgrund	23
9.2 Samarbete under den gemenskapsrättsliga modellen	24
9.3 Ett gemensamt mål	25
9.4 Reglering för Prioriteringsfunktionen	25
9.5 Reglering för Anläggningsägaren	25
9.6 Reglering för Utrymmesförvaltaren	25
9.7 Reglering för nyttjare	26
9.8 Avtal/överenskommelser	26
10 Konsekvensanalys av förslaget	27
10.1 Statsfinansiella konsekvenser	27
10.2 Juridiska konsekvenser	27
10.3 Konsekvenser för samhället	27
11 Förslag på vidare utredning	28
11.1 Organisatoriska frågor	28
11.2 Ändringar av författningar och andra regleringar	28
11.3 Sekretess	28

1 Definitioner

Ett antal begrepp används i förslaget till förvaltningsmodellen. Här följer definitioner av hur dessa begrepp används i detta förslag.

Anläggningsägaren

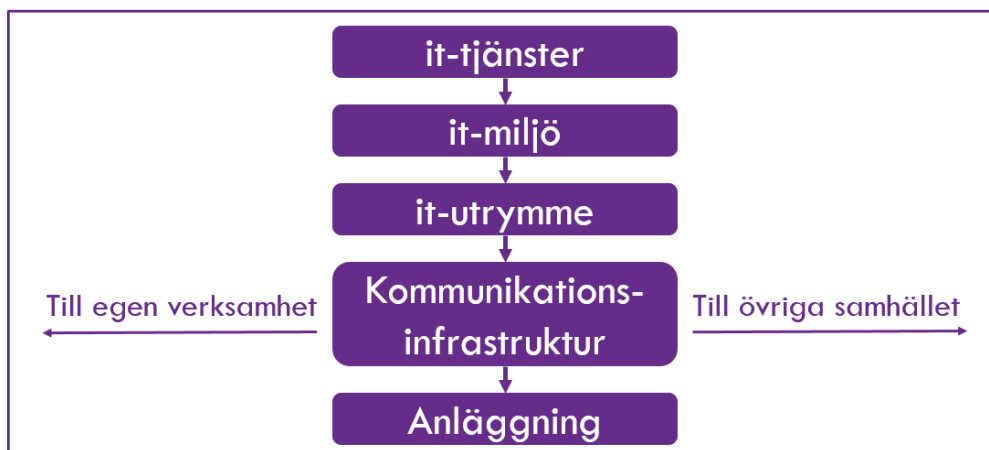
En anläggningsägande och förvaltande organisation som äger och förvaltar de anläggningar där skyddade it-utrymmen placeras.

Fysiskt skydd

Mekanismer för att förebygga, upptäcka och försvåra ett antagonistiskt fysiskt angrepp eller obehörigt tillträde. Exempelvis inbrottsskydd och skydd mot vapenverkan.

Försörjningssystem

Olika typer av försörjning till it-utrymmen som till exempel elsystem, kylsystem och ventilationssystem.

Figur 1 Samband mellan olika begrepp som beskrivs nedan

It-miljö

Tekniska system som är en förutsättning för fungerande it-tjänster. Tekniska system som bygger upp it-miljöer är till exempel serverdatorer, lagringslösningar, nätverksutrustning, kabelinfrastruktur och säkerhetslösningar. It-miljöer är generellt monterade i rackskåp som är placerade i it-utrymmen. Det är nyttjarnas it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster som ska skyddas i skyddade it-utrymmen.

It-tjänst

Används här som digitala stödfunktioner i form av det arbete eller värde som datorprogram tillför en organisation eller samhället. It-tjänster är installerade i it-miljöer.

It-utrymme

Ett utrymme avsett för drift av it-miljöer. Ett it-utrymme är beroende av försörjnings- och kommunikationssystem för sin funktion och är placerat i en anläggning.

Kommunikationsinfrastruktur

Tekniska system för fjärrkommunikation som erfordras för att en verksamhet ska kunna kommunicera med och använda de it-tjänster som ska stödja verksamheten. Gäller även i de fall dessa it-tjänster ska användas av andra aktörer i samhället. Tekniska system som utgör kommunikationsinfrastruktur för fjärrkommunikation är till exempel de utrustningar som kommunicerar över fiber och radiolänk samt säkerhetslösningar.

Logiskt skydd

Mekanismer för att skydda it-tjänster och den information som dessa hanterar. Logiskt skydd kan erhållas genom till exempel kryptering, brandväggar och användarautentisering.

Nyttjare

Offentliga och andra relevanta aktörer som har behov av att kunna placera hela eller delar av sina it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster i skyddade it-utrymmen.

Prioriteringsfunktionen

Den funktion inom staten som, ur ett övergripande samhällsperspektiv, klassificerar och prioriterar vilka behov av skydd för säkerhetskänsliga verksamheters it-tjänster som ska omhändertas enligt den föreslagna modellen och i vilken ordning detta ska ske.

Rackskåp

Ett standardiserat skåp avsett för montering av it- och kommunikationsutrustningar. I sammanhanget oftast med ventilerade dörrar som fram- och baksida. En rad av skåp som står sida vid sida kallas rackrad.

Redundanta system

I ett redundant system finns det dubbel eller flerdubbel uppsättning av viktiga komponenter för att systemet ska fungera utan påverkan även om någon delkomponent i systemet går sönder eller av annan orsak inte kan uppfylla sin funktion.

Samlokalisering

En form av användning av ett it-utrymme där plats för it-utrustning erbjuds till flera olika nyttjare som delar på samma utrymme men som har sina it-utrustningar i separata rackskåp eller sektioneringar i it-utrymmet. Det internationella begreppet är ”co-location”.

Sektionering

Används här i betydelsen uppdelning av fysiska utrustningar i olika sektioner av ett utrymme eller hela utrymmen, på grund av säkerhetsskäl.

Skyddad anläggning

Berganläggning med fortifikatoriskt skydd mot vapenverkan.

Skyddat it-utrymme

Ett it-utrymme som är placerat i en skyddad anläggning eller i en säker byggnad.

Säker byggnad

Ovanjordsbyggnad som utformats för att förhindra eller försvåra och minimera skadeverkan på samhällsviktig verksamhet till följd av terrorism, sabotage och kriminalitet.

Säkerhetskänslig verksamhet

Med säkerhetskänslig verksamhet avses verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Här används dock begreppet främst för verksamhet som innebär hantering av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och verksamhet som av annan anledning är säkerhetskänslig. Detta kan till exempel vara verksamhet som innefattar hantering av it-tjänster eller av sammanställningar av uppgifter som är av central betydelse för ett fungerande samhälle.

Tillgänglighet

Syftar här på hur stor del av tiden som något är i drift och levererar avsedd förmåga, till exempel en it-tjänst eller ett it-utrymme. Redundanta system ger generellt högre tillgänglighet.

Tillgänglighetsnivå

För it-utrymmen beskrivs olika grader eller nivåer av tillgänglighet med ökande former av redundans gällande framförallt försörjningssystemen.

Utrymmesförvaltaren

Den organisation som utifrån den föreslagna förvaltningsmodellen förvaltar beståndet av skyddade it-utrymmen och som hanterar de nyttjare som placerat hela eller delar av sina it-miljöer i dessa. *Utrymmesförvaltaren* är hyresgäst hos *Anläggningsägaren*.

Vapenverkan

Med vapenverkan menas till exempel luftstötstång, markstötstång, sprängverkan och splitterverkan av exempelvis fjärrstridsmedel, flygbomber och andra explosiva laddningar som fordonsburna bomber. Dessa verkansformer påverkar i olika utsträckning en anläggning och de funktioner som finns i anläggningen. Andra typer av vapenverkan kan uppstå på grund av kemiska, biologiska, radiologiska, nukleära och elektromagnetiska vapen.

2 Bakgrund

Staten behöver säkerställa att säkerhetskänslig verksamhet fungerar under fred, kris, höjd beredskap och krig. Offentliga och andra relevanta aktörers säkerhetskänsliga it-tjänster behöver därför skyddas såväl fysiskt som logiskt.

Med anledning av ökade behov av ett säkert och effektivt it-stöd, som en följd av digitaliseringen och en förändrad hotbild mot samhällets digitala infrastruktur och it-tjänster, behöver åtgärder vidtas.

Flera utredningar² pekar på behov av både ökad resurseffektivitet och ökad säkerhet. Åtgärder bör initialt fokuseras på att öka säkerheten avseende it-tjänster i säkerhetskänslig verksamhet.

Under 2017 och 2018 genomför Fortifikationsverket inom ramen för sitt ansvarsområde, en förstudie av hur skyddade it-utrymmen för offentliga aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet kan etableras och skapa ökad funktionalitet och kontinuitet.

Den förstudien omfattar emellertid inte utredning av en förvaltnings- och finansieringsmodell. För att sådana it-utrymmen ska kunna etableras och förvaltas krävs en i förväg fastställd förvaltningsmodell.

Regeringen gav därför den 27 juli 2017 PTS i uppdrag att lämna förslag till en förvaltningsmodell för skyddade it-utrymmen för offentliga aktörer som bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 15 februari 2018. Utöver utformning av förslag omfattar uppdraget även:

1. Att vid behov lämna förslag till författningsändringar och andra åtgärder.
2. Att samverka med Fortifikationsverket, och vid behov inhämta synpunkter från andra berörda myndigheter.
3. Att slutredovisningen ska innehålla en konsekvensanalys av lämnade förslag.

² Bland annat utredningar från Statskontoret, Pensionsmyndigheten, Kammarkollegiet och Statens Servicecenter

3 Avgränsningar

I förslaget till förvaltningsmodell beskrivs inte i detalj hur skyddade it-utrymmen ska utformas, var de ska etableras och hur många etableringar som behövs.

I förslaget identifieras inte de nyttjare som ska kunna placera hela eller delar av sina it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster i skyddade it-utrymmen.

Förslaget går inte in på vilka säkerhetsmekanismer och rutiner som kommer att behövas i hanteringen av olika aktörers behov av skyddade it-utrymmen.

Förslaget hanterar frågor kring det fysiska skyddet av, och tillgängligheten till, it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster. Det logiska skyddet av säkerhetskänsliga it-tjänster är minst lika viktigt men hanteras inte i detta förslag.

Förslaget innehåller inte detaljerade formuleringar avseende föreslagna författningsändringar. Ytterligare utredningar behöver göras innan förslagen kan implementeras.

Förslaget går inte in på vilka specifika aktörer eller myndigheter som kan ta de olika organisatoriska rollerna som beskrivs i modellen.

4 Förutsättningar för en fungerande förvaltningsmodell

Den föreslagna förvaltningsmodellen, som ska hanteras av *Utrymmesförvaltaren*, behöver sättas in i ett sammanhang. Dels finns det flera aktörer som berörs av förvaltningsmodellen, dessa beskrivs i kapitel 5. Dels finns det ett antal nödvändiga förutsättningar för att den föreslagna förvaltningsmodellen ska få avsedd effekt. Dessa förutsättningar redovisas nedan.

4.1 Klassificering och prioritering av säkerhetskänslig verksamhet

En förutsättning för att den föreslagna förvaltningsmodellen ska få avsedd effekt är att offentliga och andra relevanta aktörers verksamhet och deras it-tjänster klassificeras och prioriteras utifrån vilken betydelse dessa har för samhället under fred, kris, höjd beredskap och krig. Detta ska utföras av *Prioriteringsfunktionen*.

Först när detta är gjort kan dessa prioriterade it-tjänster placeras i rätt it-utrymme med avseende på skydd och tillgänglighet. Konsekvensen av om detta inte utförs blir att många olika behov hanteras utan samordning och inbördes prioritering vilket i sin tur leder till högre kostnader, större tidsåtgång och sämre resursutnyttjande. Klassificeringen och prioriteringen avser att säkerställa att de säkerhetskänsliga it-tjänster som är viktigast för samhället, erhåller erforderligt skydd.

4.2 Skyddade it-utrymmen

Ett centralt begrepp i förvaltningsmodellen är skyddade it-utrymmen. Dessa it-utrymmen placeras i:

- skyddade anläggningar eller i
- säkra byggnader

För att den föreslagna förvaltningsmodellen ska kunna få avsedd effekt behöver ett antal skyddade it-utrymmen etableras

Om endast ett fåtal platser etableras finns det en risk att säkerhetskänsliga it-tjänster koncentreras till några få platser. De anläggningar där skyddade it-utrymmen placeras bör vara geografiskt utspridda över hela landet. En spridning gör beståndet av it-utrymmen mindre känsligt för bekämpning och annan störande påverkan.

Skyddade it-utrymmen beskrivs vidare i kapitel 6.

4.3 En generell förvaltningsmodell

Den föreslagna modellen har utarbetats för att kunna användas generellt för olika typer av säkerhetskänslig verksamhet med behov av skyddade it-

utrymmen. Modellen är tänkt att fungera oavsett vilka behov av skyddade it-utrymmen som *Prioriteringsfunktionen* väljer att prioritera. Detta öppnar upp för att andra aktörer än enbart myndigheter kan vara nyttjare.

Att den föreslagna modellen är generell betyder inte att alla dessa verksamheter kan komma ifråga för inplacering i skyddade it-utrymmen. Det är *Prioriteringsfunktionen* som avgör vilka verksamheters säkerhetskänsliga it-tjänster som ska placeras i skyddade it-utrymmen.

4.4 Samarbete mellan offentliga aktörer

En förutsättning för att modellen ska fungera är att offentliga aktörer åläggs att samarbeta för att säkerställa skyddet av säkerhetskänslig verksamhet. Se vidare kapitel 9.

5 Förvaltningsmodellens aktörer

Den föreslagna förvaltningsmodellen bygger på ett antal roller, så som t.ex. nyttjare, utrymmesförvaltare m.fl. Dessa beskrivs närmare nedan.

Figur 2 Förvaltningsmodellens aktörer

Offentliga och andra relevanta aktörer med säkerhetskänslig verksamhet benämns i förvaltningsmodellen som nyttjare.

5.1 Klassificerande och prioriterande funktion

Denna funktion, benämnd **Prioriteringsfunktionen**, prioriterar ur ett övergripande samhällsperspektiv vilka behov av skydd för säkerhetskänsliga verksamheters it-tjänster som ska omhändertas enligt den föreslagna modellen och i vilken ordning detta ska ske.

Prioriteringsfunktionen klassificerar offentliga och andra aktörers säkerhetskänsliga verksamhet och prioriterar vilka it-tjänster som ska skyddas och vilken nivå av tillgänglighet som erfordras.

Prioriteringsfunktionen ska ha kunskap om och förmågan att avgöra vad som ska klassificeras som säkerhetskänslig verksamhet och hur dessa verksamheters säkerhetskänsliga it-tjänster ska prioriteras för inplacering i skyddade it-utrymmen.

5.2 Förvaltare av skyddade it-utrymmen

Denna organisation, benämnd **Utrymmesförvaltaren**, hanterar förvaltningsmodellen, förvaltar beståndet av skyddade it-utrymmen och placerar in it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster i lämpliga skyddade it-utrymmen enligt *Prioriteringsfunktionens* beslut.

Utrymmesförvaltaren är hyresgäst hos *Anläggningsägaren* och upplåtare åt de nyttjare som har behov av att placera it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster i skyddade it-utrymmen.

5.3 Ägare och förvaltare av anläggningar

Denna organisation, benämnd **Anläggningsägaren**, har rollen som anläggningsägare och ansvarar för etablering, drift och förvaltning av de anläggningar där skyddade it-utrymmen placeras.

En anläggning kan vara av typen berganläggning med fortifikatoriskt skydd mot vapenverkan, men modellen är även tillämpbar på ovanjordsanläggningar av typen säker byggnad där fokus främst ligger på skydd mot sabotage och inbrott.

5.4 Nyttjare

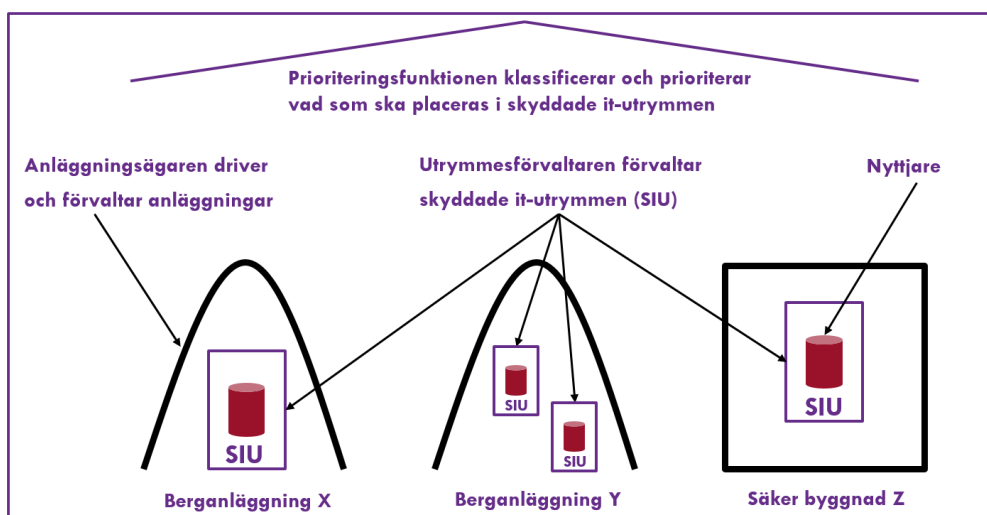
Förslaget är utformat på ett sådant sätt att **Nyttjare** inte begränsas till att vara offentlig verksamhet. Det är *Prioriteringsfunktionen* som beslutar vilken verksamhet som ska placera hela eller delar av sin it-miljö med säkerhetskänsliga it-tjänster i skyddade it-utrymmen. Offentliga aktörer ska dock även själva kunna ansöka hos *Prioriteringsfunktionen* om att få tillgång till skyddade it-utrymmen.

6 Beskrivning av skyddade it-utrymmen

Skyddade it-utrymmen är projekterade och avsedda för drift av it-utrustningar med tillhörande försörjningsfunktioner.

Skyddade it-utrymmen placeras företrädesvis i skyddade anläggningar men kan även placeras i ovanjordsanläggningar av typen säker byggnad i de fall där behov av fortifikatoriskt skydd mot vapenverkan är begränsad. Flera skyddade it-utrymmen kan placeras i samma anläggning.

Utformning av skyddade it-utrymmen och kravställning på de skyddade anläggningar där dessa ska placeras föreslås utgå från befintliga offentliga riktlinjer som till exempel ”PTS riktlinjer för projektering av fullträffskyddade teleanläggningar i berg”³ och ”Vägledning för fysisk säkerhet i it-utrymmen”⁴ samt tillämpbara standarder inom området.

Figur 2 Aktörsansvar och placering av skyddade it-utrymmen

För att den föreslagna förvaltningsmodellen ska få avsedd effekt behöver ett antal skyddade it-utrymmen etableras. I takt med att digitaliseringen och behovet av robusta it-tjänster ökar i samhället behöver fortlöpande utbyggnad ske.

Alternativet att etablera den här typen av skyddade it-utrymmen först när ett behov har uppstått medför långa ledtider och på sikt en ineffektiv hantering både avseende ekonomi och förvaltning.

³ Framtagen av Post- och telestyrelsen. Reviderad utgåva planeras publiceras under 2018.

⁴ Framtagen av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Riksarkivet. MSB629.

Även om det finns befintliga skyddade anläggningar i form av bergum uppförda för andra ändamål, kommer dessa behöva anpassas för att kunna inrymma it-miljöer.

Utrymmesförvaltaren kommer att hantera ett bestånd av flera skyddade it-utrymmen. Det kommer att finnas ett behov av att etablera skyddade it-utrymmen med olika krav på tillgänglighet, främst ur ett kostnadsperspektiv. Ett it-utrymme med högsta krav på tillgänglighet, med flera nivåer av redundans i framförallt försörjningssystemen, är många gånger dyrare än ett it-utrymme med lägre krav. För en sund ekonomisk hantering gäller det att placera nyttjarnas säkerhetskänsliga it-tjänster i it-utrymmen med ändamålsenliga tillgänglighetskrav.

6.1 Användning av skyddade it-utrymmen

Utrymmesförvaltaren upplåter, till nyttjare, utrymme i form av plats i rackskåp eller plats för annan icke rackskåpsmonterad utrustning i skyddade it-utrymmen. Det är nyttjarens behov av plats och säkerhetskrav på till exempel sektionering som avgör om nyttjarens it-miljö delar rackskåp, skåpsrad eller it-utrymme med andra nyttjare eller inte.

För att uppnå en hög grad av säkerhet kommer nyttjaren inte själv hantera den fysiska it-miljön i skyddade it-utrymmen. Den fysiska hanteringen i form av t.ex. montering och ihopkoppling av utrustning, flyttar och andra förändringar av utrustning i det skyddade it-utrymmet och fysiska omstarter av utrustning, sker med hjälp av personal på plats. Denna hantering är en tilläggstjänst som bekostas med hjälp av den avgift *Utrymmesförvaltaren* erhåller från nyttjaren. Denna lokalt verksamma personal har ingen tillgång till placerade it-tjänster eller den information som dessa tjänster hanterar. Att denna lokalt verksamma personal är säkerhetskontrollerad och betrodd samt lämplig för uppgiften är av yttersta vikt.

Vilken organisation den lokalt verksamma personalen ska tillhöra och vilka kostnader detta kommer att innebära behöver utredas vidare.

PTS har i den föreslagna förvaltningsmodellen valt ett upplägg som liknar samlokalisering eller co-location men med ett högt säkerhetstänk.

6.2 Kriterier för placering i skyddade it-utrymmen

Grundläggande kriterier för att ett behov ska placeras i ett skyddat it-utrymme är att nyttjarens it-miljö eller it-tjänst av *Prioriteringsfunktionen* beslutats vara säkerhetskänslig och i behov av det skydd som ett skyddat it-utrymme kan erbjuda.

Utrymmesförvaltaren kommer utifrån den föreslagna förvaltningsmodellen säkerställa att nyttjarnas it-miljöer eller it-tjänster placeras i lämpligt skyddat it-utrymme bland annat utifrån följande:

- Krav på nivå avseende skydd mot vapenverkan.
- Krav på tillgänglighetsnivå.
- Krav på säkerhetsnivåer som till exempel sektionering från övriga nyttjare.
- Krav på kapacitet avseende försörjningssystem.
- Krav på kapacitet avseende kommunikationsinfrastruktur.

7 Funktioner i förvaltningsmodellen

I den föreslagna förvaltningsmodellen finns ett antal översiktligt beskrivna funktioner. Dessa funktioner hanteras av *Utrymmesförvaltaren*.

PTS har valt att beskriva den här delen av förvaltningsmodellen ur *Utrymmesförvaltaren*s perspektiv då denna aktör ska hantera själva förvaltningen av skyddade it-utrymmen.

Prioriteringsfunktionen är en mycket viktig aktör i förvaltningsmodellen men hur funktionen utför sitt arbete bedöms inte vara en del av förvaltningsmodellen.

Vad gäller *Anläggningsägaren* bör dennes arbete bedrivas enligt gängse rutiner för anläggningsförvaltning.

Funktionen för analysarbete

Funktionen för analysarbete hanterar bland annat följande:

- Analyserar olika behov av placering i skyddade it-utrymmen samt hur och var dessa behov kan lösas.
- Analyserar erhållna prioriteringar från *Prioriteringsfunktionen*.
- Gör en sammanställning och en rimlighetsbedömning för hur utpekade behov kan lösas.
- Analyserar de totala behoven och gör en bedömning av vad som ska prioriteras i samråd med *Prioriteringsfunktionen*.
- Genomför prioriteringsförfrågningar till *Prioriteringsfunktionen*.
- Analyserar behov av nybyggnation, om- och tillbyggnation samt avveckling av skyddade it-utrymmen.

Om det i analysarbetet framkommer att det inte finns någon lämplig plats att lösa behovet på, ska en analys genomföras för att utröna om det är relevant att starta ett projekt för att kravställa och beställa ytterligare skyddade it-utrymmen.

Funktionen för ekonomisk hantering

Funktionen för ekonomisk hantering säkerställer de ekonomiska flöden som ska hanteras i förvaltningen. Detta innebär bland annat fakturahantering och hantering och redovisning av statliga medel såsom anslag.

Funktionen för juridisk hantering

Denna funktion ansvarar för alla former av avtalsarbeten.

Nyttjare tecknar avtal eller överenskommelse med *Utrymmesförvaltaren* för inplacering av hela eller delar av sina it-miljöer i skyddade it-utrymmen. Dessa avtal/överenskommelser kan utformas på olika sätt beroende på vilken form av förvaltning och eventuella tilläggstjänster som efterfrågas, men bör utgå från ett standardavtal.

Utrymmesförvaltaren tecknar upplåtelseavtal med *Anläggningsägaren* avseende del av eller hela anläggningar. Dessa avtal/överenskommelser gäller även efterfrågad anläggningsförvaltning samt service- och underhållsåtgärder avseende t.ex. försörjningssystem.

Funktionen för juridisk hantering hanterar bland annat följande:

- Tecknar avtal eller överenskommelse med nyttjare för inplacering i skyddat it-utrymme.
- Tecknar i rollen som hyresgäst upplåtelseavtal med *Anläggningsägaren*.
- Tecknar drift- och förvaltningsöverenskommelse avseende anläggningen med *Anläggningsägaren* eller annan relevant part.
- Ansvarar för övriga juridiska frågor.

Funktionen för förvaltning

Funktionen för förvaltning hanterar bland annat följande:

- Förvaltar det totala beståndet av skyddade it-utrymmen som ingår i *Utrymmesförvaltaren*s ansvarsområde.
- Genomför övergripande förvaltningsdialog med *Anläggningsägaren*.
 - Beskriver på vilket sätt och hur ofta den övergripande dialogen mellan *Utrymmesförvaltaren* och *Anläggningsägaren* ska ske. Här hanteras frågor kring det totala beståndet av skyddade it-utrymmen och utvecklingsplaner för helheten.
- Genomför anläggningsspecifik förvaltningsdialog.
 - Beskriver på vilket sätt och hur ofta den anläggningsspecifika dialogen ska ske. Här hanteras frågor kring drift, förvaltning och utvecklingsplaner för den specifika anläggningen.

Funktionen för dialog med nyttjare

Funktionen för dialog med nyttjare ansvarar för de interaktioner som sker mellan *Utrymmesförvaltaren* och de nyttjare som har behov av placering i skyddade it-utrymmen.

Funktionen för dialog med nyttjare hanterar bland annat följande:

- Tar emot behov av placering.
 - Detta behov beskrivs av *Prioriteringsfunktionen* eller direkt av nyttjaren. Behovet beskrivs bland annat utifrån parametrar som yta, elkraft, kylkapacitet och behov av tillgänglighetsnivå.
- Meddelar beslut om placering till nyttjaren.
- Meddelar *Prioriteringsfunktionen* att inplacering skett.
- Genomför övergripande drift- och förvaltningsdialog med nyttjare.
- Genomför anläggningsspecifik drift- och förvaltningsdialog med nyttjare.

Funktionen för kravställning

Denna funktion utvecklar och förvaltar de dokument som ligger till grund för kravställning avseende utformning, drift och förvaltning av skyddade it-utrymmen och de anläggningar där dessa placeras.

Funktionen ansvarar för all kravställningsdialog med *Anläggningsägaren* avseende skyddade it-utrymmen och de anläggningar där dessa placeras.

8 Finansiering

En del av den föreslagna förvaltningsmodellen är en beskrivning av de finansiella flöden i form av avgifter, hyror och anslag som utgör finansieringsmodellen.

Utrymmesförvaltaren tar ut avgifter från nyttjarna för upplåtelse av plats i skyddade it-utrymmen.

De hyresmodeller som tillämpas inom staten är baserade på marknadsmässig eller kostnadsbaserad hyra. Om hyra inte kan fastställas på marknadsmässig grund, ska den fastställas efter vad som kan anses vara skäligt.

Begreppet ändamålsbyggnad

I SOU 2004:28 *Hyressättning av vissa ändamålsbyggnader* behandlas begreppet ändamålsbyggnad. Det förslag som lämnas i utredningen gäller endast ändamålsbyggnader inom kulturområdet och universitets- och högskoleområdet, men ledning torde ändå kunna tas från utredningen.

I utredningen beskrivs en ändamålsbyggnad bland annat som en byggnad som byggts eller anpassats för ett speciellt ändamål och den kan inte utan särskilt omfattande ombyggnad användas för annat ändamål. En sådan byggnad anges vara en ändamålsbyggnad utifrån de egenskaper byggnaden besitter.

Förhållandet mellan Anläggningsägaren och Utrymmesförvaltaren

De skyddade anläggningar som *Anläggningsägaren* ska etablera är ändamålsbyggnader till följd av de fortifikatoriska egenskaper de besitter. Det saknas därtill möjligheter att genom jämförelse hitta en marknadsmässig hyra, vad gäller nyttjande av hela eller del av en anläggning.

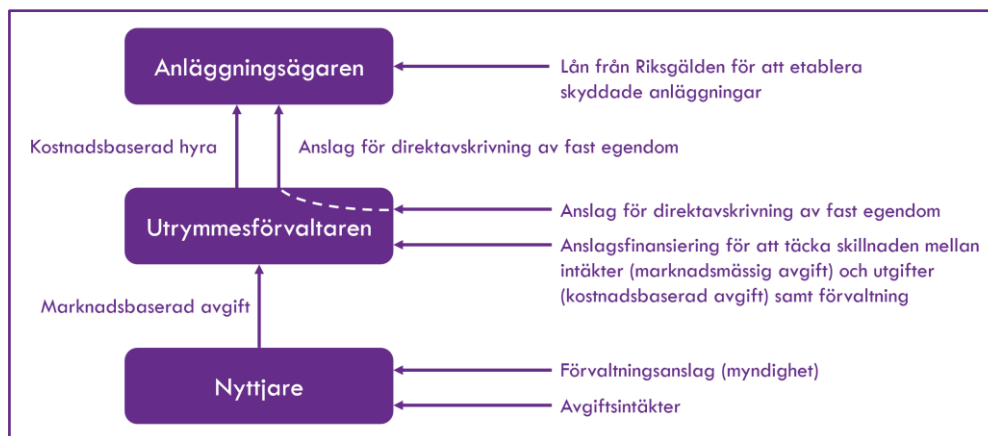
Relationen som avser *Utrymmesförvaltaren*s hyra för att få nyttja hela eller del av en skyddad anläggning ska således bedömas vara hyra av ändamålsbyggnad och ersättningen till *Anläggningsägaren* ska vara kostnadsbaserad. Hyran som betalas ska täcka kapital-, drift- och förvaltningkostnader.

8.1 Beskrivning av finansieringsmodellen

PTS föreslår att de kostnader som uppstår hos *Anläggningsägaren* finansieras i sin helhet av *Utrymmesförvaltaren* genom kostnadsbaserad hyra. *Utrymmesförvaltaren* tar i sin tur in marknadsbaserade avgifter av nyttjarna.

För *Utrymmesförvaltaren* kommer utgifterna för de kostnadsbaserade hyrorna till *Anläggningsägaren* vara högre än intäkterna av avgifterna från nyttjarna. Orsaken är att det i den kostnadsbaserade hyran ingår kostnader för avskrivningar, drift och förvaltning av själva anläggningen och andra administrativa tillägg som inte oavkortat vidarefaktureras till nyttjarna av *Utrymmesförvaltaren*.

De utgifter som inte täcks av *Utrymmesförvaltarens* intäkter, det vill säga skillnaden mellan den kostnadsbaserade hyran till *Anläggningsägaren* och den marknadsbaserade avgiften från nyttjarna finansieras genom anslag till *Utrymmesförvaltaren*. Även kostnader för *Utrymmesförvaltarens* administrativa hantering av förvaltningsmodellen finansieras genom anslag.

Figur 3 Finansieringsflöden

8.1.1 Kostnader för Anläggningsägaren

Anläggningsägarens kostnader föreslås ersättas i sin helhet av *Utrymmesförvaltaren* genom kostnadsbaserad hyra. Detta är det rådande förfarandet mellan Fortifikationsverket och Försvarmakten för likartade anläggningar.

Kostnader för att uppföra anläggningar

Kostnaden för att etablera nya eller anpassa befintliga anläggningar kommer att bli ansevärd. *Anläggningsägaren* upptar lån hos Riksgälden och avskrivningskostnaden bekostas genom kostnadsbaserad hyra i sin helhet av *Utrymmesförvaltaren*. Det innebär långa avskrivningstider och att anslag måste garanteras av *Utrymmesförvaltaren* över tid. Uppförandet av nya anläggningar alternativt anpassning av befintliga anläggningar kommer utgöra den absoluta merparten av kostnaderna i finansieringsmodellen. Det finns också en möjlighet att vissa typer av anläggningar kan komma att direktavskrivas. I det fallet får *Utrymmesförvaltaren* ett anslag för direktavskrivning av fast egendom vilket skickas vidare till *Anläggningsägaren* som betalning för etablering av anläggning.

Kostnader för att förvalta anläggningar

De löpande kostnader som kommer att uppstå för att förvalta anläggningar är i sammanhanget måttliga jämfört med etableringskostnaden. Dessa förvaltningskostnader kommer inte att vara markant högre än de kostnader som normalt sett uppstår vid förvaltning av motsvarande anläggningar som inte innehåller skyddade it-utrymmen undantaget kostnader för utbyte och modernisering av till exempel försörjningssystem för elkraft och kyla. Här ingår även *Anläggningsägarens* administrativa kostnader.

Kostnader för att avveckla anläggningar

Eftersom den föreslagna förvaltningsmodellen förutsätter att det ska byggas upp en förmåga ligger det långt bort att tänka på att avveckla densamma. Det är likväl en potentiell kostnad som kan uppstå i framtiden. Den föreslagna finansieringsmodellen innebär att *Utrymmesförvaltaren* bekostar anläggningen under hela dess ekonomiska livslängd inklusive eventuell avveckling.

8.1.2 Kostnader för Utrymmesförvaltaren

Utrymmesförvaltaren kommer initialt behöva bära samtliga kostnader som uppstår men kommer succesivt att få intäkter från nyttjare. Finansieringsmodellen förutsätter att *Utrymmesförvaltaren* garanteras en total intäkt motsvarande *Anläggningsägarens* kostnader, inklusive eventuella avkastningskrav samt kostnaden för att förvalta skyddade it-utrymmen.

Ett eventuellt överskott är inte troligt men kan lösas genom återbetalning av anslagsmedel eller genom sänkta avgifter. *Utrymmesförvaltaren* får därmed balans mellan kostnader och intäkter över tid.

Kostnader kommer att variera över tid, främst beroende på nyttjandegrad av anläggningarna. Avtalens eller överenskommelsernas längd kommer att på ett rimligt sätt tillgodose en god förutsägbarhet i *Utrymmesförvaltarens* budgetunderlag. Uppsägningstiden i avtalen mellan *Utrymmesförvaltaren* och nyttjarna bör därför inte understiga två år.

Utöver dessa kostnader kommer *Utrymmesförvaltaren* ha de administrativa förvaltningskostnader som beskrivs i avsnitt 8.2

8.1.3 Kostnader för nyttjare

Utrymmesförvaltaren fakturerar nyttjarna en marknadsbaserad avgift samt för faktisk förbrukning av media, exempelvis energi. Det gör att det finns ett incitament att hålla nere förbrukningen, vilket både bidrar till ett effektivt nyttjande av resurser och att minska verksamhetens miljö- och klimatpåverkan.

Avgiften ska baseras på kostnaderna för motsvarande it-utrymme med tilläggstjänster ovan jord. Det betyder att kostnader för de robusthetshöjande effekter en skyddad anläggning har, inte läggs på den marknadsbaserade avgiften till *Utrymmesförvaltaren*.

Det medför att nyttjarnas kostnader för att placera hela eller delar av sina it-miljöer i skyddade it-utrymmen inte ska behöva bli högre än de kostnader de har för it-utrymmen idag förutsatt att dessa utrymmen erbjuder samma typ av tillgänglighets- och servicenivå.

Utöver detta kommer nyttjarna att ha egna kostnader för inköp och övrig drift av sina it-miljöer, vilket faller utanför denna finansieringsmodell.

8.2 Administrativa kostnader för Utrymmesförvaltaren

PTS bedömer att den myndighet som hanterar den föreslagna förvaltningsmodellen behöver inrätta en enhet med personer som har erfarenhet av att bygga upp en sådan verksamhet och förvalta den.

PTS uppskattar att det i ett inledande skede behövs fem årsarbetskrafter som därefter ökar till minst tio årsarbetskrafter för förvaltningen av ett fullt utbyggt bestånd av skyddade it-utrymmen och hanteringen av nyttjare.

Utifrån de resurser som uppskattas för administrationen av den föreslagna förvaltningsmodellen beräknas att *Utrymmesförvaltaren* initialt kommer att behöva ett förvaltningsanslag om minst 7,5 mnkr. På sikt kommer summan att behöva ökas till 15 mnkr för att hantera ett större bestånd av skyddade it-utrymmen och fler nyttjare.

9 Förutsättningar för samarbete mellan myndigheter och regleringsbehov

9.1 Bakgrund

För att på bästa sätt ta tillvara konkurrensen på marknaden och hushålla med skattemedlen måste offentliga myndigheter följa vissa bestämmelser vid inköp. Detta framgår av reglerna för offentlig upphandling. Reglerna för offentlig upphandling bygger på EU-direktiv och är till stor del likadana inom hela EU.

EU-lagstiftningen begränsar dock inte en upphandlande myndighets rätt själv att utföra de offentliga tjänster som ålagts den med hjälp av egna administrativa, tekniska eller övriga resurser. Vad gäller situationer där upphandlande myndigheter tillsammans försöker garantera tillhandahållandet av offentliga tjänster är rättsläget dock något oklart.

EU-domstolen har fastslagit att kontrakt mellan avtalsslutande myndigheter (upphandlande myndigheter) inte automatiskt faller utanför upphandlingslagstiftningen. I rättspraxis har domstolen i ett antal domar fastslagit att vissa former av samarbeten mellan upphandlande myndigheter inte kan betraktas som avtal i upphandlingsrättslig mening.

I ”Arbetsdokument från Kommissionens avdelningar om tillämpning av EU:s upphandlingslagstiftning på relationer mellan upphandlande myndigheter⁵” anges det vara svårt för upphandlande myndigheter som vill samarbeta att avgöra när upphandlingsregleringen är tillämplig. Nämda arbetsdokument togs fram för att ge vägledning i frågan.

EU:s lagstiftning om offentlig upphandling gäller även för avtal mellan upphandlande myndigheter. Att genomföra den beskrivna förvaltningsmodellen genom upphandlingar skulle dock kunna motverka delar av den säkerhet modellen avser skapa. För att den statliga it-driften ska kunna bedrivas på säkrast möjliga sätt kan det krävas att det är just staten som sköter driften. I det följande beskrivs de möjligheter gemenskapsrätten öppnar vad gäller möjligheten att samarbeta myndigheter emellan utan att behöva genomföra upphandlingar.⁶

⁵ Inofficiell översättning av SEC(2011) 1169 slutlig av den 4 oktober 2011, gjord av GD Inre marknaden och ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR om tillämpning av EU:s upphandlingslagstiftning på relationer mellan upphandlande myndigheter (offentligt-offentligt samarbete)

⁶ Se artikel 12 av EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG samt 17 och 18 §§ av lag (2016:1145) om offentlig upphandling samt EU-domstolens dom den 18 november 1999 C107/98, Inofficiell översättning av SEC(2011) 1169 slutlig av den 4 oktober 2011, gjord av GD Inre marknaden och ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR om tillämpning av EU:s upphandlingslagstiftning på relationer mellan upphandlande myndigheter (offentligt-offentligt samarbete) och EU-domstolens dom den 9 juni 2009 C480/06. Se också Kammarrätten i Stockholms dom med mål nummer 7355-16.

”In-house” undantaget fastslogs i Teckal (C107/98). Undantaget kallas också ibland det ”vertikala undantaget”. Denna princip avser förhållande att en upphandlande myndighet tilldelar kontrakt till en enhet som lyder under myndigheten. För att undantaget ska vara tillämpligt ska tre kriterier uppfyllas:

- Den upphandlande myndigheten måste utöva kontroll motsvarande den kontroll den kan utöva över sin egen myndighet.
- Enheten måste huvudsakligen bedriva verksamhet för den upphandlande myndigheten. I denna del anges att över 80 % av aktiviteterna måste avse arbete för de kontrollerande myndigheterna.
- Det får inte finnas någon privat inblandning i enheten, om inte sådan inblandning krävs i lag i vilket fall det kan vara tillåtet under vissa omständigheter.

Den kontroll som nämns kan utövas antingen av den upphandlande myndigheten eller ett flertal upphandlande myndigheter gemensamt. I dessa fall måste alla myndigheter representeras i styrelse eller liknande och enheten får inte ha verksamhet som går emot myndigheternas intressen.

”Horisontellt samarbete” är ett begrepp som infördes i det nya upphandlingsdirektivet. Begreppet är en kodifiering av Hamburg-undantaget (C480/06).

Detta undantag avser situationer där myndigheter ingår kontrakt sinsemellan utan att skapa en kontrollerad enhet. I fallet som ligger bakom regeln hade ett antal län gått ihop och gemensamt tillsett att en avfallsanläggning kunde tas i drift. Anläggningen tillgodosåg sedan samtliga läns behov. För att undantag ska kunna göras krävs att:

- Kontraktet måste etablera eller implementera ett samarbete mellan myndigheterna som syftar till att genomföra ett *gemensamt mål*.
- Implementeringen av samarbetet får endast styras av *allmännyttiga intressen*.
- Aktiviteter gentemot marknaden måste vara strikt begränsade. Med andra ord måste myndigheterna utföra minde än 20 % av de aktiviteter enheten bedriver på marknaden (dvs. utanför samarbetet).

Enligt huvudregeln kan man inte överföra en gemensam uppgift från en myndighet till en annan. Uppgiften kan dock anses överförd om detta sker genom ett utbyte av avtalsmässiga prestationer.

I övrigt gäller upphandlingsreglerna mellan myndigheter i de allra flesta fallen.

9.2 Samarbete under den gemenskapsrättsliga modellen

För att den föreslagna förvaltningsmodellen ska få avsedd effekt är det viktigt med centraliserad kravställning och centraliserat ansvar. Detta innebär att staten måste ges en central roll och genom myndighetssamarbete förverkliga modellen.

Som framgår ovan bör vissa särskilda förutsättningar vara uppfyllda för att staten ska ha rätt att medelst myndighetssamarbete uppfylla sina uppdrag. Det följande förslaget till regleringsändringar syftar till att tydliggöra hur dessa förutsättningar kan uppnås. I detta svar lämnas dock inga detaljerade förslag, istället beskrivs ett system som skapar förutsättningar för myndighetssamarbete.

Förutsättningarna måste inte nödvändigtvis skapas genom författningsändringar. I vissa fall kan beslut om ändring av regleringsbrev vara tillräckligt.

Det undantag som förefaller mest lämpligt är det horisontella samarbetet då modellen förutsätter att ett antal myndigheter samarbetar.

9.3 Ett gemensamt mål

För att uppfylla förutsättningarna för ett horisontellt samarbete måste ett gemensamt mål formaliseras. Detta bör formaliseras genom lagstiftning.

Lagstiftningen ska i korthet ställa upp vissa krav för hur säkerhetskänsliga it-tjänster ska hanteras utifrån vad som beskrivs i den förslagna förvaltningsmodellen.

9.4 Reglering för Prioriteringsfunktionen

För att det gemensamma målet ska uppfyllas bör *Prioriteringsfunktionen* i reglering ges i uppgift att:

- Närmare bestämma vilka typer av it-tjänster som ska identifieras som säkerhetskänsliga, t.ex. genom föreskriftsrätt.
- Identifiera och klassificera vilka av de offentliga och andra relevanta aktörers säkerhetskänsliga it-tjänster som behöver skyddas genom inplacering i skyddade it-utrymmen.
- Prioritera vilka av dessa it-tjänster som ska skyddas i den mån det inte finns tillräckligt tillgång till skyddade it-utrymmen.
- Kravställa inplacering av säkerhetskänsliga it-tjänster gentemot *Utrymmesförvaltaren*.

9.5 Reglering för Anläggningsägaren

Anläggningsägaren ska genom instruktion eller regleringsbrev ges i uppdrag att i enlighet med *Utrymmesförvaltarens* kravställning skapa skyddade it-utrymmen. Därtill ska *Anläggningsägaren* ges i uppdrag att samverka med *Utrymmesförvaltaren* vad gäller etablering, drift, underhåll och avveckling av skyddade it-utrymmen.

9.6 Reglering för Utrymmesförvaltaren

Utrymmesförvaltaren ska genom instruktion eller regleringsbrev ges i uppdrag att gentemot *Anläggningsägaren* kravställa och beställa skyddade it-utrymmen. Därtill ska *Utrymmesförvaltaren* ges i uppdrag att administrera förvaltningen av beståndet av skyddade it-utrymmen och mot avgift tillhandahålla plats i skyddade it-

utrymmen till aktörer som pekats ut av *Prioriteringsfunktionen*. *Utrymmesförvaltaren* ska också ges i uppdrag att genom dialoger med nyttjarna få in underlag för framtida kravställning.

Utrymmesförvaltaren behöver också ett bemyndigande i enlighet med Avgiftsförordningen (1992:191) för att kunna erhålla avgifter från *Nyttjarna*.

9.7 Reglering för nyttjare

De aktörer med it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster som identifieras av *Prioriteringsfunktionen* ska genom instruktion, regleringsbrev eller annan relevant styrning ges i uppdrag att skydda hela eller delar av sin it-miljö genom att placera den i skyddade it-utrymmen. Uppdraget ska fullföljas i enlighet med *Utrymmesförvaltarens* anvisningar.

9.8 Avtal/överenskommelser

Mellan aktörerna ska avtal eller överenskommelser ingås.

Avtalen/överenskommelserna ska reglera samarbetet mot det gemensamma målet. I relationen mellan *Anläggningsägaren* och *Utrymmesförvaltaren* tecknas en huvudöverenskommelse och upplåtelseavtal. Mellan *Utrymmesförvaltaren* och nyttjare tecknas avtal eller överenskommelse avseende plats i skyddat it-utrymme.

10 Konsekvensanalys av förslaget

Förvaltningsmodellen förutsätter att nya funktioner skapas för att uppnå en sammanhängande helhet. Utan beskriven *Prioriteringsfunktion* och *Utrymmesförvaltare* kommer modellen inte att uppnå avsedd effekt.

Utrymmesförvaltaren bör vara finansierad och etablerad tidigt, annars finns det risk för bristande kravställning, felaktig användning av skyddade it-utrymmen och ineffektivt nyttjande av statliga medel.

Kravställning och etablering av ett flertal skyddade anläggningar för placering av skyddade it-utrymmen bör påbörjas så snart som det är möjligt.

För de tilltänkta nyttjarna ska inplacering i skyddade it-utrymmen vara så kostnadsneutralt som det är möjligt jämfört med dagen situation.

Konsekvenserna av att samordna behov av skyddade it-utrymmen för säkerhetskänslig verksamhet enligt föreslagen modell är att statliga finansiella medel utnyttjas på ett effektivt sätt, att en högre säkerhet för säkerhetskänslig verksamhet uppnås och att anpassade och nyetablerade skyddade anläggningar utnyttjas optimalt.

10.1 Statsfinansiella konsekvenser

Det redovisade förslaget till förvaltningsmodell kommer att medföra kostnader över lång tid. Det är viktigt att staten som helhet står som garant för finansieringen under hela den ekonomiska livslängden, annars riskerar kostnaderna att bli orimligt höga för enskilda aktörer.

10.2 Juridiska konsekvenser

Initialt kommer det att behövas ett förtydligande i de offentliga aktörernas styrning. Detta kommer att innebära mindre självständig rådgivning över de offentliga aktörernas it-miljöer.

10.3 Konsekvenser för samhället

Om denna förvaltningsmodell realiserar kommer it-tjänster i säkerhetskänslig verksamhet kunna erhålla ett högre fysiskt skydd. Detta bedöms medföra att samhället blir mer robust och kan hantera flera typer av kriser utan att samhället påverkas negativt.

11 Förslag på vidare utredning

11.1 Organisatoriska frågor

PTS föreslår vidare utredning av vilka organisationer eller kombinationer av organisationer som ska utgöra *Prioriteringsfunktionen*, *Utrymmesförvaltaren* och *Anläggningsägaren*.

PTS föreslår att *Prioriteringsfunktionen* ska ledas av en myndighet med föreskriftsrätt och tillsynsansvar gällande säkerhetsskydd inom offentlig sektor. *Prioriteringsfunktionen* kommer att behöva samråda med andra myndigheter med föreskriftsrätt avseende säkerhetsskydd inom offentlig sektor.

PTS föreslår att *Utrymmesförvaltaren* så snart som möjligt inrättas inom en myndighet med erfarenhet av arbete med kravställning, beställning och förvaltning av skyddade it-utrymmen.

PTS föreslår att *Anläggningsägaren* bör vara en myndighet med erfarenhet av att etablera, driva och förvalta skyddade anläggningar.

Vilken organisation som ska stå för den personal som utgör lokal personal för omhändertagande av skyddade it-utrymmen måste utredas vidare.

11.2 Ändringar av författningar och andra regleringar

Det regleringssystem som beskrivs i kapitel 9 måste utredas vidare. Utredningen kommer att vara i behov av expertis inom dels svensk förvaltningsrätt, dels upphandlingsreglering på såväl svensk som gemenskapsrättslig nivå.

Därtill kan det finnas behov av att utreda vilka möjligheter som finns för att styra aktörer som inte är myndigheter i förvaltningsmodellen. Vad gäller statligt ägda bolag som kan vara intressanta bör exempelvis en analys av bolagens stadgar göras för att utreda om de lyder under upphandlingsliknande regler. Dessa stadgar kan behöva ändras så att bolagen kan överföra sin it-miljö till skyddade it-utrymmen.

Utrymmesförvaltarens möjlighet att ta ut avgifter kräver också vidare utredning.

I den modell som föreslås torde inga konflikter med Jordabalken uppstå. Väljer man däremot att förändra den föreslagna modellen så att hyresförhållanden uppstår gentemot privata aktörer så torde förändringar av Jordabalkens 12 kap. även vara behövliga. Detta främst för att indirekt besittningsrätt inte ska uppstå.

11.3 Sekretess

Information, som rör de it-miljöer med säkerhetskänsliga it-tjänster som placeras i skyddade it-utrymmen och utformning av skyddade it-utrymmen samt de anläggningar där dessa placeras, kommer att vara belagd med sekretess. För att komma fram till hur detta ska hanteras och vilka organisationer som berörs behöver en säkerhetsanalys genomföras.